

Тузете Велгу

Кривоцијана

отвора у срцу чина

Дарија Олајош Чизмић и
Стеван Каранац

Ћузепе ВЕРДИ

ТРАВИЈАТА

ојера у шри чина

Либрето: Франческо Марија Пјаве по роману „Дама с камелијама“ Александра Диме Сина

Диригент: Микица ЈЕВТИЋ

Редител: Александар НИКОЛИЋ

Хор припремила: Весна КЕСИЋ КРСМАНОВИЋ

Костимографиња: Сенка РАНОСАВЉЕВИЋ

Кореограф: Игор КИРОВ (к.г. Македонија)

Дизајнер светла: Марко РАДАНОВИЋ

Улоге:

Виолеџа Валери	Дарија ОЛАЈОШ ЧИЗМИЋ / Весна ЋУРКОВИЋ (к.г.) / Мирјана НЕДЕЉКОВИЋ (к.г.)
Флора	Маја АНДРИЋ / Мартина КОЉЕНШИЋ*
Анина	Ванда МАРИЈАНСКИ*
Алфред Жермон	Стеван КАРАНАЦ / Ермин АШЋЕРИЋ (к.г.)
Жорж Жермон	Жељко Р. АНДРИЋ / Васа СТАЈКИЋ
Гасџон	Игор КСИОНЖИК / Михаило СЛАВНИЋ* / Душан ДАКИЋ*
Барон Дуфол	Владимир ЗОРЈАН
Маркиз Д'Обињи	Бранислав СТАНКОВ
Докџор Гренвил	Горан КРНЕТА
Флорин слуџа	Јован ПЕЈИЋ
Блонш-Оливије Рулије, рођена Жермон	Андриана ПЕТРОВСКИ*
Суџруџ Алфредове сесџре (нема улога)	Стефан МИКАН

Учествују: Хор, Оркестар и Балет СНП-а

* Полазници Оперског студија СНП-а „Војислав Солдатовић“; уметнички руководилац Студија: Виолета Срећковић, првакиња Опере СНП-а

Балет: Верица Козарев Кларић, Мина Радовић, Јелена Дангузов, Бојана Матић, Ивана Трпчевић, Мелиса Брођин, Теодора Шпер, Марија Трифуновић
Бојан Раднов, Зоран Трифуновић, Александар Бечварди, Никола Стаменовић, Рафаел де Мора Родригес, Лука Делер, Франческо Коча, Грегори Хамфриз.

Хор: (Сопран) Милица Досковић, Маја Дракић, Јасна Миливојевић, Јелена Станков, Рената Старовић, Весна Варагић, Сандра Кленовшек, Душанка Јованов, Свјетлана Машић, Валерија Нађ, Јелена Рудић, Неда Прерадов, Татјана Теодоровић, Јелена Веселиновић, Драгана Вулић, Јована Филиповић, Милица Николић, Марија Кузмина, Вера Зечевић, Дуња Палчек, Катарина Медаковић; (Алт) Невена Рељин, Нора Чонкић Петровић, Јасна Кастел, Светлана Чупић, Хелена Петрин, Александар Андрић, Марија Словић, Данка Адамов, Ирмењи Ингрид, Драгана Келер, Софија Станић, Звездана Терзић, Марта Јакобац Морар, Јарослава Бенка Влчек, Ивана Говорчин, Марија Ђукић, Ана Вукобрат, Мина Михаиловић, Анастасија Шемић; (Тенор) Жељко Андрић, Душан Миланов, Марко Скенџић, Горан Станић, Александар Толимир, Бојан Здравих, Никола Узелац, Чедомир Радловачки, Војислав Малешев, Миодраг Спасић, Јован Пејић, Атила Тот, Зоран Шандоров, Михаило Славнић, Дејан Гребенар Крнетић; (Бас/Баритон) Драган Ђурин, Чаба Киш, Стеван Николић, Бранко Рошу, Драган Стајић, Владимир Стојковић, Предраг Шепељ, Горан Таировић, Александар Бахун, Милорад Грубор, Небојша Шогоровић, Пантелија Миливојевић, Младен Николић, Владимир Зорјан, Алексеј Дарабуц, Душан Живковић, Иван Поповић, Стефан Калајџић.

Оркестар: (I виолине): Владимир Ђуковић, Сергеј Шаповалов, Душан Бирач, Марта Драгаш, Бојан Глушица, Ана Миланов, Владимир Шару, Роберт Херценбергер, Марина Цветковић, Снежана Томинчић, Катарина Милутиновић, Андријана Дурмишевић; (II виолине): Емир Мемедовски, Јованка Мазалица, Петар Ивковић, Марин Бугар, Марица Митровић, Нина Бирач, Александар Узелац, Невена Бисак, Оливера Рис; (Виоле): Борут Павлич, Драгана Лончар, Роберт Нађ, Александар Станков, Димитрије Загорац, Михајло Колесар, Радојка Пејаков, Маша Филипковић; (Виолончела): Ибоја Фараго, Кристина Токоди, Милица Свирац, Наташа Чубрило, Дамир Налић, Маша Драгаш; (Контрабаси): Синиша Мазалица, Милан Миланов, Оливера Милушић Налић, Владимир Лазовић, Атила Чибри, Федор Рушкуч; (Флауте): Саша Стевановић, Бранкица Ђукић Јатић, Сандра Катић, Марија Васић; (Обое): Вера Драгаш, Вероника Антуновић Марић, Ива Стилиновић Гардиновачки, Невена Мајдевац; (Кларинети): Рудолф Балаж, Роберт Борбел, Саша Милосављевић, Никола Јанчић; (Фоготи): Саша Панић, Немања Михаиловић, Елеонора Стипић; (Хорне): Милан Роксандић, Слађана Гр-

лић, Катарина Поповић, Стеван Бибер; (Трубе): Слободан Драгаш, Бошко Бисмиљак, Исидор Бобинец, Лордан Скендеровић; (Тромбони): Стеван Драгаш, Никола Миланов, Слободан Веселиновић, Благоје Гагић; (Харфа): Ивана Павловић; (Тимпани): Милица Грубишић, Стефан Лубарда; (Ударачи): Јелена Рашковић, Золтан Вегше, Александар Лазић.

Концертмајстори: Владимир Ћуковић, Сергеј Шаповалов
Асистенти редитеља: Катарина Матеовић Тасић, Борис Ерцеговић (к.г.)
Корепетитори: Данијела Ходоба Леш, Игор Дражевић, Страхиња Ћокић
Сценски покрет: Борис Ерцеговић (к.г.)
Допунски хор припремио: Јован Пејић
Инспицијенткиње: Тања Цвијић, Сања Миланов
Суфлерке: Александра Мајтан, Санела Митровић
Статисти: Владислав Шегуљев, Стефан Микан, Мирослав Стојиљковић, Марко Несторовић
Титлови: Иван Свирчевић
Репетиторка Балета: Бранка Глигорић
Мајстор светла: Ђорђе Бедев
Посебно захваљујемо г. Арпаду Фаркашу из Суботице на сарадњи при изради фракова, мр Саши Сенковићу на адаптацији сценографских елемената и Нади Даниловац на асистирању у сценографским елементима.
Декор преузет од Позоришта Ерфурт, Немачка.
Костими и остала сценска опрема израђени у радионицама СНП-а.

Праизведба: 6. марта 1853, Театро ла Фениче, Венеција

Премијера: 16. новембра 2023, сцена „Јован Ђорђевић“, 19.00

Представа траје око три сата и има две паузе.

Премијером ове ојерске продукције заокружују се јубилеји – 75 година обновљеној и континуираној рага Ојере СНП-а и прве јослерајне Травијате СНП-а, 125 година од првих ојерских јредсјава у Новом Саду и 170 година од јраизведбе у Театру ла Фениче у Венецији.

Ѓузепе ВЕРДИ, италијански композитор

(Ронкола, крај Бусета, 10. X 1813 – Милано, 27. I 1901)
(*Giuseppe Fortunio Francesco Verdi*)

Као дете сиромашног гостионичара није имао могућности за редовно музичко школовање. На Конзерваторијум у Милану није био примљен због недовољног знања клавира и због тога што је прерастао предвиђени узраст (имао је 19 година). Музику је студирао приватно код познатог педагога Лавиња. Затим је у Бусету неколико година био директор Музичке школе и диригент месног Филхармонијског друштва. Ту почиње да се бави и компоновањем. Коначно, 1839. одлази у Милано са довршеном првом опером, *Oberto, conte di San Bonifacio*, која је исте године са успехом изведена у „Скали“. Међутим, не постиже успех и својом комичном опером *Un giorno di regno (Jegan dan краљевствива)* услед тешког душевног стања због смрти двоје деце и жене, које је изгубио у току две године (1838–1840). После краће кризе приступа музичкој обради либрета о вавилонском краљу *Набукогдоносору*. Како је био један од најутицајнијих представника покрета уједињења Италије, свој патриотизам и идеје Рисорђимента (покрета за ослобођење Италије од Аустроугарске) изразио је музиком уз помоћ алегоричних елемената историјске грађе на основу које је написан либрето за оперу *Набуко*. Хор Јевреја из ове опере постао је најомиљенија масовка тог покрета. После Револуције 1848. повлачи се из политичког живота и на свом имању Сант Агати потпуно се посвећује компоновању. У том скромном амбијенту настала су сва његова оперска дела која су га уврстила међу највеће ствараоце музичке сцене.

Целог свог дугог живота бавио се готово искључиво компоновањем опера. Написао их је 26, од којих поједине имају и по две верзије. Сем опера, написао је један гудачки квартет, једну кантату, неколико соло-песама и црквених дела и чувени *Реквијем* за четири сола, хор и оркестар.

Текстуалне основе за његова оперска дела настајале су из сарадње са двојицом врских песника-либретиста – Франческом Маријом Пијавеом и Аригом Боитом [псеудоним; право име: Тобиа Горио], који је био и композитор, при чему је учешће самог Вердија у изради либрета било одлучујуће.

Сцена и музика су у његовим делима једна другој помагале при

Франческо Марија Пјаве
(1810–1876)

GRAN TEATRO LA FENICE

Per la sera di Martedì 15 Marzo 1853.

Recita XLVII.

SETTIMA RAPPRESENTAZIONE DELL'OPERA NUOVA

LA TRAVIATA

Libretto di F. M. PIAVE. — Musica del Maestro G. VERDI espressamente composta per questo Teatro

PERSONAGGI

VIOLETTA Valery

FLORA Bervoix

ANNINI

ALFREDO Germont

GERMONT Giorgio, suo padre

GASTONE, Visconte de Leislerca

Genio di Signori e Signore amici di Violetta e Flora, Malfadori, Piccolini e Zingaro. — COMPARTI di Servi di Violetta e di Flora, man-brev, &c. &c. — SCENA, Parigi e sue vicinanze nel 1700 circa.

Lo spettacolo è di proprietà del Sig. Giovanni Ricordi di Milano. — Il Vestibolo è di proprietà dell'Impresa. — Le scene d'acconciamento e lavoro del Sig. Giuseppe Bortaja.

ARTISTI

Fanny Salvini-Donatelli

Speranza Giuseppini

Carlotta Borini

Ludovico Graziani

Paolo Farni

Angelo Ziliani

PERSONAGGI

BARONE Douglas

MARCHESE d'Obigny

DOTTORE Genzvil

GIUSEPPE, servo di Violetta

DOMESTICO di Flora

COMMISSIONARIO

ARTISTI

Franco Drogone

Arnaldo Silvestri

Andrea Bellini

G. Barnato

G. Tona

Antonio Mancini

Dopo il Secondo Atto dell'Opera avrà luogo il gran Ballo in cinque Atti composto e messo in Scena dal Coreografo sig. A. MONTICINI.

остварењу реалистичког сценског лика и развијању драматичне радње. Закорачивши смело новим стазама не само у музичкој обради својих либрета него и самим избором њихове тематике, Верди је искреним и верним приказивањем људских судбина на оперској сцени донео нешто дотад невиђено. Носећи у себи подједнако богату и неисцрпну мелодијску инвенцију и префињено осећање за диференцијацију психолошких особина појединих карактера, успео је да уведе драму у оперу и обогати изражајне могућности оркестра користећи га као коментатора сценских збивања, а да се није одрекао и неких других обележја италијанске оперске естетике као што су: истакнуте улоге вокалних деоница, драматичност и монументалност хорских сцена, каткада и прожимање појединих сцена балетом. Не чинећи уступке белканту на штету драмске радње, у потпуности је сачувао столетну традицију италијанске опере, у којој је певач био владар. Под његовим утицајем формиран је нови изражајни романтични реализам италијанске опере, а његово оперско стваралаштво карактеришу истинитост и дубоки хуманизам којима се оваплоћује човек у најразличитијим животним ситуацијама и односима. У најбољим делима, у којима третира општељудске теме, његови ликови у свом трагизму добијају шекспировске димензије постајући представници људског у нама и око нас. Верди се убраја не само међу најзначајније композиторе италијанске опере 19. века, него и оперске уметности свих времена.

Један је од најизвођенијих аутора у Опери СНП-а. Читав низ његових најпознатијих дела деценијама се налазио на репертоару: *Травијата*, *Риолејто*, *Трубадур*, *Бал њод маскама*, *Аида*, *Оџело*, *Симон Боканејра*, *Набуко*, *Дон Карлос*, *Моћ судбине* и *Мајбей*.

Мирко Хаднађев, Енциклопедија СНП-а

Ћузепе Верди и његово доба

.../ Приликом једног свог бављења у Паризу Верди присуствује представи *Госиође с камелијама*, која је тада изазивала највећу сензацију. По повратку се споразумео са својим либретистом Пијаве[ом] о тој теми и од њега је ускоро добио рукопис *Травијата*. У највећој мери одушевљен и обузет новом темом, Верди сместа започиње рад и завршава у најкраћем року ово своје можда најлепше дело. Први пут је *Травијата* приказана марта 1853. године. Но какво изненађење за гледаоце ове премијере! Весели Млечани су очекивали ведру и безбрижну музику, а сада гле, пред њима се открива један сасвим нови Верди: композитор Игоових мотива као да је потпуно прихватио његову склоност према најоштријим контрастима. После необузданог темперамента у *Трубадуру* ево у *Травијати* најнежније лирско расположење и сетна меланхолија; нека танана финоћа и присна драж, подобна топлим зрацима сунца на смирају. Све то сведочи о несумњивим особинама уметника који је показао подједнаке способности на најразноврснијим гранама своје уметности. Ови пак нови и мисаони звуци, та меланхолична сетна и морбидна атмосфера која се сад први пут појављује у једној Вердијевој опери, збунили су гледаоце. Дело доживљује на премијери потпун неуспех. Неуспеху је допринела и рђава и безвољна игра певача који, збуњени и без поуздања у себе и успех, нису умели да схвате и репродукују сву сетну драж и нежну лепоту ове музике. И Верди је сам у писму које је сутрадан по премијери написао свом ученику и пријатељу Емануелу Муциу рекао како ће време показати да ли је кривица до њега или до певача; очевидно је сматрао да је кривица до ових последњих и тако се изразио у разговорима са њима. Чим је пак опера дата у другој подели и другачијој режији, она је доживела онај успех који непрекидно ужива до данас. Међутим, ово дело, једна од најдирљивијих и најиндивидуалнијих опера Вердијевих, у којој не налазимо ни претеривања ни неприродности, није тада ни код критичара наишла на неподељено допадање. Чувени тада музички критичар Ханзлик означио је тему *Травијата* као одвратну и изнео тврђење да она у својој првој половини велича неморал а у другој туберкулозу. Међутим, данашњи гледаоци, који без укоренењих предрасуда посматрају и буду посматрали ову јединствену оперу, увериће се баш о противном. Још уопште није довољно ни оцењено колико је велик значај Вердија у његовој *Травијати* као поборника за један нов, слободнији, праведнији и хуманији морал. Далеко од тога да буде величање болести, ова опера је баш афирмација живота. Баш тиме што доводи болест и смрт на позорницу намењену живима, она их опомиње на неговање и култ живота, на уживање тог „кратког живота“ (да употребимо израз шпанског композитора Де Фалје који је овај наденуо као наслов једној својој опери) који се само једанпут проживљује а тако брзо пролази.

Др Стеван Јосифовић, „Летопис Матице српске“, јун 1952.

За преображај *Травијата*

/.../ Зна ли се да је премијера *Трубадура* била у Риму 19. јануара 1853, а премијера *Травијата* 6. марта исте године, у Венецији... јасно је да је *Травијату* морао компоновати истовремено, не губећи „ни минут времена“. Тако је на путу за Рим, да постави *Трубадура*, због олује на мору, принудно остао четири дана у Ђенови, што је било довољно да скицира цео њен први чин... Уопште, *Травијата* је настала у рекордном времену, уосталом као и *Риолејто*, за четрдесетак дана.

Међугим, и пре свега, Вердијева *Травијата* није Димаова „Дама с камелијама“ и ако од њега и потиче. Она се од тог „темеља“ - отисла, већ и самим својим насловом - *Травијата*, дакле, ОНА КОЈА ЈЕ СКРЕНУЛА С ПУТА... Верди обележава своју јунакињу, недвосмислено јој одређујући амбијент и све остало што из њега произлази, што иде са њим и уз њега. У писму пријатељу, вајару Лукардију, Верди, одбијајући да дође на римску премијеру, пошто је, како чује, *Травијата* тамо - „чиста и невинна“ - каже: „Тако су уништене све ситуације и сви карактери. Једна дроља мора остати дроља! Ако би усред ноћи засјало сунце, не би било више ноћи“... Ето, то је бит дела! Тим мислима једва да има шта да се дода. Верди жели да „очисти“ ту своју дрољу - љубављу, али у исти мах, он полази од тога да је она одвећ огрезла у кал, исувише спала на дно, да би имала право и наду на жуђени спас и срећу. Отуда је та љубав и извор њене трагедије, али тек видљив извор, све остало дубље, на ту видљивост се надовезује. Виолета, дакле, мора бити блудница, /.../ јер само као таква, она не зна шта је љубав - њен занат то не тражи! - али кад је осети, кад се занесе том непознатом чари истог часа стаје на пут трагичне кривице...

Ако се то не види, ако се то не доживи, и на сцени, и у гледалишту... *Травијата* постаје сладуњавао-сентименталносалонска драма, обивијена лепим мелодијама, које, додуше потичу од Вердија, али нису - Верди... који ће сам на ту тему, поводом могућности извођења *Травијате* у Риму, са неким „ситним“ скраћивањима, дати једно дефинитивно и свежажеће правило о његовој музици: „Много пута само једна од тих ствари мења значај, неки карактер, неку ситуацију... Не вреди ми рећи - ваша музика остаје! То ме вређа и као да ми се каже - ваша музика је направљена слушајно, као одело без форме, које пристаје свакоме“.

На жалост, ова можда најдраматичнија - неки је чак сматрају зачетком оперског веризма!

Весна Ђурковић и
Ермин Ашћерић

- а свакако најдрскија и најциничнија Вердијева опера, најчешће се претвара у некакав безлични, блештави салонски комад, по ком и у ком шетају некакве безличне, „у свилу и кадифу“ обучене, креатуре... а да при том ником не пада напамет, нити се то коме сугерира, ни на сцени ни у гледалишту, да све то мора бити - лаж, калез... стециште полусвета, олоша, разврата... који ма како били костимирани и упарађени, ма како желе да изигравају велики свет, не могу да сакрију своје право и изворно лице... у противном, долази до онога због чега Верди није отишао на римску премијеру. Не поштује ли се та чињеница, не жели ли да се реинкарнира тај и такав (полу)свет, не може се онда назначити све ово што је Виолета (била) пре Алфредовог доласка... па, дакле, и све оно што бива прави разлог њене трагедије. Без тог и таквог уобличења, и Алфред бива тек један од припадника те „менаџерије“... а он то никако није, напротив!... он је једини који је међу њима чедан и безазлен, или бар онај који по својим спољњим обележјима не припада том свету. Отуда његова изјава љубави Виолети није само љубав, она је и једина његова шанса да дође до ње, до Виолете. То је незаобилазно и суштинско у његовој првој појави! У противном се не може схватити (или правдати) његов положај у II чину, у ком се тај провинцијски неспретњаковић разбашкарио у обиљу Виолетиних загрљаја... али и - пара. Које ли ироније, нужне и битне! Који ли пад Виолете - блуднице. У часу кад је била најсвеснија да је на

пути - среће! Тај њен пад, једино њена слушкиња, Анина, схвата и дрско га пребацује, неком другом до самом Алфреду, окривљујући га за толику госпођичину несрећу: „Толики трошкови, а живети - осамљена!”, дакле, без оних који би те издате надокнадили!

Једноставно речено, као и сва добра дела, и *Травијата* је многозначна, испуњена карактерима најразноврснијих и најопречнијих побуда и деловања... која треба учинити живим и делотворним ако се жели бити њен (достојан) тумач, ако се хоће бити савремен, што је њом Верди и желео и успео бити.

/.../ Једном речи, у *Травијати* нема сентименталности! Све је мотивисано интересом, и Виолета је жртва сплета тих интереса, а не - околности! Или, још једноставније речено, *Травијата* је пример, можда најочитији, Аристотелове дефиниције трагедије. /.../ *Травијата* је - револт. Протест. Ако то није, она не може бити - садашњост. Наравно, наша! Као што је била једном Вердијева, као што ће једном бити сутрашња...

/.../ Верди живи сваке вечери, а тај свакодневни живот његов, не може се правдати његовом наводном вечитом популарношћу. Чак и да је тако, уметничка част оних који се њему обраћају, да би њиме оправдали своје професионалност, захтева да то чине са дужним поштовањем према његовом генију и његовом делу... захтева стваралачки приступ, а не приступ површних корисника и експлоататора те „популарности”. Не треба, или не би требало никако сметнути са ума једну реченицу коју је тај аутодиктат, са два разреда ниже католичке гимназије, изрекао у писму либретисти Пјавеу поводом рада на *Мајбешу*: „Ако не можемо да направимо једну генијалну ствар, настојмо да не направимо једну општу ствар!” Те речи су биле његов кредо, те речи су и – тестамент...

Др Слободан Турлаков (1981)

фото Е. Мемедовски

GIUSEPPE VERDI LA TRAVIATA ATTO PRIMO

TACE fino al:

N° 2. INTRODUZIONE

GUIDA BANDA

d. = 76

BRINDISI
Allegretto
OTTAVINO in B \flat

VALZER - DUETTO
All.^o brillante

The image shows a page from a musical score for the flute part of Giuseppe Verdi's La Traviata. The first section is titled 'BRINDISI' with the tempo marking 'Allegretto' and the instrument 'OTTAVINO in B-flat'. The second section is titled 'VALZER - DUETTO' with the tempo marking 'All.^o brillante'. The score includes musical notation with notes, rests, and dynamic markings. There are handwritten annotations in the right margin, including 'd. = 76' circled in blue. At the bottom of the page, there are some faint handwritten notes and a small diagram.

О диригенту

Микица Јевтић је рођен 1977. у Хорбу (Немачка). Студије дириговања завршио је 2003. на Националној музичкој академији Украјине у Кијеву (класа проф. Алина Власенка), где је дипломирао и на Одсеку за хармонику код проф. Павела Фењука. Од 2001. до 2003. био је диригент Симфонијског оркестра и Оркестра Оперског театра града Дњепропетровска (Украјина). С Гудачким оркестром Кијевске музичке школе наступао је у Шпанији, Пољској, Немачкој, Португалији, а имао је и бројне концерте с Националним симфонијским оркестром Украјине. Од 2005. је радио као диригент оркестра Музичке школе у Шапцу, а 2011. постао је стални диригент Оркестра Српског народног позоришта. Сарађује са Заводом за културу Војводине, Војвођанским симфонијским оркестром, Зрењанинским камерним оркестром и ансамблом за савремену музику „2К+“ с којим афирмише дела домаћих композитора.

Оперски репертоар: Чајковски (*Евџеније Оњеџин*), Верди (*Набуко*, *Риолејто*, *Травијата*), Моцарт (*Фијарова женидба*, *Чаробна фрула*), Римски-Корсаков (*Царска невесџа*), Пучини (*Мадам Бајерфлај*), Доњичети (*Лучија од Ламермура*, *Љубавни најџијак*), К. Орф (сценска кантата *Кармина бурана*), И. Калман (*Кнејиња чардаша*), С. Дивјаковић (*Владимир и Косара*); Балетски репертоар: Чајковски (*Крцко Орашчић*, *Лабудово језеро*, *Усјавана лејоџица*), Л. Минкус (*Дон Кихој*), М. Теодоракис (*Грк Зорба*), А. Адам (*Жизела*), Прокофјев (*Ромео и Јулија*); из концертног репертоара издвајају се: *Гала концерџ Ојере* (13. јануара 2012), *Кад је ојера срела филм* (Новогодишњи гала концерт солиста, Хора и Оркестра Опере СНП, 13. јануара 2016), *Звиждук у осам* (Концерт Опере СНП-а, 8. марта 2017).

Добитник је прве награде на 1. Међународном такмичењу диригената „Стефан Турчак“ у Кијеву 2006.

Дарија Олајош Чизмић и
Жељко Р. Андрић

Васа Стајкић

Маја Андрић и Бранислав Станков

Владимир Зорјан

Из либрета

Први чин: Елегантни салон код Виолете, чувене париске куртизане. Прва свечаност у њеној кући, после оздрављења од тешке болести. За младог Алфреда Жермона, студента и песника, то је тренутак када ће га његов пријатељ Гастон представити Виолети у коју је већ дуго времена заљубљен. Ту су и Виолетини пријатељи - Флора са својим пријатељем Маркизом Д'Обињијем, доктором Гревилом и Виолетиним љубавником бароном Дуфолом (*Brindisi: Libiamo, libiamo ne' lieti calici*). Виолета позива госте у салон за игру. У том тренутку Виолети позли, али она умирује забринуте госте и моли их да је оставе саму. Алфред прилази Виолети и говори јој о својој љубави (*Un di, felice, eterea*). Виолета у почетку не схвата то озбиљно и покушава да се нашали с Алфредом. Међутим, Алфред својом искреношћу успева да је увери у своју љубав. Ту сцену нехотице прислушкује барон Дуфол и у знак протеста одлази из Виолетине куће. На растанку Виолета поклања Алфреду једну камелију - када цвет увене, он сме поново да дође. Сав пресрећан Алфред одлази. Зора свиће и гости се опраштају од Виолете. Оставши сама, она размишља о свом дотадашњем животу, обузима је неко ново, непознато осећање (*Sempre libera*).

(*ūауза*)

Други чин: Врт пољске куће крај Париза. Ту проводе срећне дане Алфред и Виолета. Појављује се Алфред с букетом камелија и размишља о својој срећи (*De' miei bollenti spiriti / Il giovanile ardore*). Међутим, од Виолетине служавке Анине он случајно сазнаје да је Виолета присиљена да прода своје драгоцености како би могла да плати издржавање куће. Алфред хитно одлази у Париз да целу ситуацију поправи. У његовој одсутности долази Алфредов отац Жорж Жермон и тражи од Виолете да напусти његовог сина. Он јој саопштава да је Алфред својом љубавном везом довео у питање веридбу своје сестре. Тражи у име среће своје деце да се Виолета одрекне

Алфреда (*Pura siccome un angelo, Iddio mi diè una figlia*). Тешка срца Виолета пристаје да жртвује своју љубав (*Dite alla giovine, sì bella e pura*). Кад се Алфред врати, затиче Виолету да пише писмо. Алфред је збуњен, јер је сазнао за долазак оца. Виолета га умирује, говори му о својој љубави и затим нагло одлази. После неколико тренутака слуга му доноси Виолетино опроштајно писмо. У том тренутку се појављује Алфредов отац. Он покушава да утеша сина и позива га у родни крај (*Di Provenza il mar, il suol chi dal cor ti cancellò?*). Када Алфред открије на столу Флорин позив за бал, њему је јасно где се Виолета налази.

Балска дворана код Флоре. Весело расположење где се игра и коцка (*Noi siamo zingarelle venute da lontano*). Међу гостима се налази и Алфред. Виолета се појављује у пратњи барона Дуфола, који јој забрањује да с Алфредом проговори и једну реч. Алфред добија на коцки и покушава да својим понашањем увреди Виолету (*Di donne ignobile insultatore, di qua allontanati, ne desti orror!*). Сви одлазе у другу салу на гозбу. Виолета неприметно позива Алфреда на разговор. Она га моли да напусти бал, јер се боји да не дође у сукоб с бароном. Алфред је љубоморан и позива је да пође с њим. Када га она одбије, он позива све присутне и пред свима баца добијени новац Виолети у лице. Сви су огорчени његовим поступком (*Di sprezzo degno sè stesso rende chi pur nell'ira la donna offende*). Појављује се Алфредов отац и оштро га прекоревача због понашања, а затим га приморава да напусти бал.

(Ћауза)

Трећи чин: Виолетина спаваћа соба. Доктор Гренвил, који свакодневно посећује болесницу, нема наду у њено оздрављење. Виолету држи у животу само помисао да још једном види Алфреда (*Addio del passato bei sogni ridenti*). Она чита писмо Алфредовог оца које је пуно топлих речи. Са улице се чује карневалска песма која код болесне Виолете изазива халуцинације. Долази Анина и јавља јој радосну вест да је Алфред дошао (*Parigi, o cara, noi lasceremo*). Виолета доживљава своје последње тренутке и, у наручју Алфреда, умире (*Gran Dio!... morir si giovane*).

Прича о хероини

„Ево блуднице!“ је превод еуфемизма *La traviata*, познатог наслова за чије значење ни не питамо. Виолета Валери, наша протагонисткиња је похотна, дрска, цинична и провокативна. Она је краљица куртизана, блудница над блудницама. Париз је центар света, а тај центар света се окреће око Виолете. То је вртлог сласти, шампањца, ужитка и самозаборава. Виолета се у њега баца као самоубица који жели да потоне до мрачног дна у којем ће заувек нестати. У том мраку ће нестати и два демона која јој дахћу за вратом: демон блиске смрти и демон усамљености.

И управо када је бег у нестанак спреман, појављује се христолика рука која Марију Магдалену извлачи из мрачног вира на светлост, у љубав и опроштај. Алфредо верује у терапеутску моћ најјачег лека, у терапеутску моћ љубави. Терапија љубављу лечи Виолетино болесно тело и тужну душу. „Блудница која воли“ надраста ординарну свакодневицу. Марија Магдалена постаје стварна, опипљива. Постаје савремена. Поетска дирљивост те епизоде Новог завета постаје тродимензионална и блиска кроз представу, не губећи ни мало од поетског и филозофског. Ако је „Ессе homo“ прича о хероју, *La traviata* је прича о хероини - о савременој Марији Магдалени. „Ево блуднице коју су њена љубав и страдање искупили пред Богом и људима“ - то је мисао која стоји иза лаконског Вердијевог наслова *La traviata*.

Александар Николић, редитељ

О редитељу

Александар Николић је дипломирао позоришну и радио режију на ФДУ у Београду. Студирао историју уметности, као и индустријски дизајн. Стручно се усавршавао у Италији, Немачкој, Грчкој. Од 2009/10. ангажован у Опери НП у Београду као редитељ на одржавању и обнављању текућег репертоара. У сезони 2015/16. ангажован у *Royal Opera House Covent Garden* у Лондону као *director on duty* на опери *Травијата*. Од 2015. је доцент на Институту за уметничку игру, Београд (Режија у опери и балету). Од 2016. држи интернационалне мастер класове у Израелу и Србији намењене оперским певачима. Добитник је највиших признања - Жамбоки фондације и Јерусалима „за изванредан допринос култури града Јерусалима“, 2018, члан је уметничког удружења из Београда *JeNeJaArt* за неговање оперског стваралаштва. Одабрани пројекти: *Viva la mamma*, *Pyramus and Thisbe* (ИМВАЈ фондација и *Israeli Center of Excellence*); *Шекспир: Сонети, Мелан*

снови грофа Саве Владиславића, *La serva padrona* (НП Београд); *Дон Ђовани, Viva la mamma* (НП Сарајево); *Крунисање Појтеје* (Роси фест, НП Београд, Брок Вокал Лајпциг); *Чаробни бреј* (КД Велење, „Вук Караџић“ Београд); *Љубав и мода, Милушин Миланковић, Пјеро месечар, Гранд хоџел* (Мадленијанум); *Дон Ђовани* (Комбанк дворана); *Слеји миш* (ИМВАЈ и *Modell Hal Gerard Bachar*, Јерусалим и Тел Авив *Museum of Art Hall*); *Kazališni običaji i neuobičajenosti* (ХНК Ријека); *Сџугије о дивљој јуски, Похвала љубави* (Филодраматика, Ријека); *Саблазан у долини Свештој Флоријана* (КД Велење); *Меџаморфозе, Мара/Сад* (СКЦ, Београд); *Севиљски берберин* (продукција *JeNeJArt*), *Кармина бурана* (Центар „Сава“). Током боравка у Бостону (*Plimpton Shattuck Black Box teatar*), 2019. урадио је три пројекта *Дон Ђовани, Nagar & Işmael* и *Семи и Реми, Орфеј и Еуридика* (НП Београд), *Сесџира Анђелика* и *Имјресарио* (Бусето, Перђине и Кастил Франко, 2023). Био је в.д. директора Малог позоришта „Душко Радовић“ из Београда (2019–2023). Од јуна 2023. члан је Опере СНП-а. У СНП-у је режирао опере: *Риолеџо* Вердија (2019), *Фаусџ* Гуноа (2019), *Ауга* Вердија (2022), *Владимир и Косара* Стевана Дивјаковића (2022). За свој рад је награђен Годишњом похвалом СНП-а (2020).

Маја Андрић, Владимир Зорјан, Дарија Олајош Чизмић,
Стеван Каранац, Игор Ксионжик и чланови Хора

О костимографкињи

Сенка Раносављевић је рођена Вировитици 1986. Дипломирала на Факултету примењених уметности 2010. у Београду, Одсек костим-атеље сценски костим у класи професорке Љиљане Петровић. Сарађивала је

с Академијом уметности из Новог Сада (Фестивал студентског позоришта, за дипломску представу *Бура* у извођењу студента Академије) и са Српским народним позориштем. Радила костимографију за драмске представе широм Србије. Учествовала на многобројим групним изложбама излажући цртеже, костиме и инсталације. Од фебруара 2019. је стални члан СНП-а, од када је претежно ангажована на костимографији за велике оперске пројекте. Представе СНП-а карактеристичне за њен самосталан костимографски рукопис, уз наглашену и креативно промишљену, прочишћену и вешто редизајнирану форму костимских решења за целокупан оперски ансамбл: опере *Чаробна фрула* Моцарт (режија К. Крнајски), *Пејлеуја*, Ћ. Росини (режија М. П. Катена), *Риолејџо* Ћ. Верди (режија А. Николић), *Фаусџ*, Ш. Гуно (режија А. Николић), *Ауга*, Ћ. Верди (режија А. Николић), *Владимир и Косара*, С. Дивјаковић (режија А. Николић), *Кармен*, Ж. Бизе (режија О. Прохић); драме: *Пожар*, М. Кнежевић и М. Миљковић, *Три лица самоће*, Ж. Јовановић, *Пуџ око свеџа за 60 секунди*, В. Арсенијевић, *Смрдљива бајка*, М. Момчиловић, *Најусамљенији киџ на свеџу*, Т. Грумић, *Кашар*, О. Петковић, *Грамаџика ѿоремеџаја (Новосадски омнибус)*, Ф. Петриновић, *Розенкранц и Гилгенџтерн су мрџиви* Т. Стопард, *Велика очекивања (Новосадски омнибус)*, Ћ. Писарев, *Заједно*, А. Ђорђевић; балет *Ко је најмоћнији на свеџу!?* Б. Мартину. Добитница је више Годишњих награда СНП-а за запажен рад на костимографији за опере *Риолејџо*, *Фаусџ* и *Кармен* (2020. и 2023).

Скице костима за Виолету Валери и Алфреда Жермона

Стеван Каранац

Ванда Маријански и Горан Крнета

Васа Стајкић и
Анриана Петровски

Маја Андрић,
Бранислав Станков и
чланови Хора

Кореографија за *Травијата*

Увек ми представља задовољство, али истовремено и изазов, да радим на оперским представама, на дочаравању призора и сликовитости амбијента на које ме је и сама прича о *Травијати* подстакла да је кореографски изразим кроз покрет и уметничку игру. Посебно задовољство и ужитак у стварању пружио ми је Балетски ансамбл СНП-а који ме је инспирисао у овом креативном процесу.

Игор Киров, кореограф

О кореографу

Игор Киров је истакнути македонски играч и кореограф. Студирао је на Ротердамској плесној академији у Холандији и стекао звање мастера у области аудио и визуелне уметности на Институту за уметничку игру у Београду. Наступао је у многим европским балетским трупима и сарађивао с реномираним кореографима: Ицик Галили, Тон Симонс, Бил Т. Џоунс, Стивен Петронио, Јакопо Годани, Ед Вуб, Охад Нахарин, Карлос Матос и други. Још као играч почео је с креирањем мањих кореографија, а већ 2006. освојио је награду за најталентованијег младог кореографа на међународном такмичењу у Нагоји (Јапан). Постављао је кореографије за бројне балетске трупе широм света: Македонски народни балет, Балет ХНК (Сплит и Ријека), Орlando балет (САД), Националну оперу у Бордоу, за Државна позоришта у Олденбургу, Дармштату, Noverre у Штутгарту, Дрездену, Delattre плесну компанију (Немачка), Masdanza фестивал (Шпанија), за Државна позоришта (Клагенфурт и Грац), Театар Сен Гален (Швајцарска), за Equilibro Dinamico (Италија) и SiDance фестивал (Кореја), Kannon плесну компанију у Санкт Петербургу и Узбекистански национални балет у Ташкенту. Оснивач је трупе The Kirov Dance Company (2007) с којом је освојио бројна признања: за балет *ТЕМ....N* Награду публике за најбољу кореографију на Међународном кореографском такмичењу Masdanza у Шпанији (2009); за балет *На ивици (On the Edge)* Специјалну награду на Међународном кореографском и балетском такмичењу у Пекиншком националном центру сценских уметности (2011); за *До-дир (Touch)* 2. награду на Међународном фестивалу кореографских минијатура у Србији (2012) и награду за продукцију на 18. Међународном такмичењу кореографа Masdanza у Шпанији (2013). Удружење македонских композитора доделило му је награду Виртуози за најбоља уметничка достигнућа у категорији међународног признања (2016). Лауреат је Награде за најбољу кореографију за представу *Египт* на 55. Македонском позоришном фестивалу „Војдан Чернодрински“ (2022). Кореографска остварења карактеристична за његово опредељење: *He Helijum, Коцка, На њушу, 14*

саџи, Аџланџида, Ивица, Неисџричане џриче, *Le Sacre du printemps*, *Ог џоџ гана*, *Шџо џе нема*, Неисџричана коцка, Сџаница Скоџље, Едџ коменџари, Сви марш на џлес, *Приче*, *Дневник Нџжинскоџ*, *5 до 12*, *Исџок-Зайаг*, *Дервиш и смрџ*, *Црвена соба*, *Писма џему*, *Са сџране на сџрану*, *Приче са џуџа свиле*, *Руска коцка*. Заједно са Моџцом Маџцен основао је Balkan Dance Project који има за циљ да окупи младе и талентоване играче и кореографе. Као гостуџуџи професор предаје на уметничким академијама у Минхену, Скопљу, Београду, Будимпешти, Љубљани и Токију. Био је уметнички директор Балета ХНК у Сплиту (2015–2020).

Чланови ансамбла Балета
фото Марија Ердељи

Весна Ђурковић

Жељко Р. Андрић

Игор Ксионжик

Мартина Кољеншић

Јован Пејић

Михаило Славнић

Оркестар Опере СНП-а
фото Марија Ердељи

Вечна „камелија“ расцветава Оперу СНП-а

Ове године, 2023, навршава се 125 година од првих оперских представа у Новом Саду и 75 година од када је обновљен рад Опере СНП-а 1947. Од тог поратног периода, Опера је извела више од 5000 представа пред више од два милиона гледалаца, репертоар проширивала делима домаће и светске оперске, оперетске и балетске музике. Оснивање Опере, као самосталне уметничке јединице **16. новембра 1947.** одлуком Министарства просвете тадашње НР Србије, био је један од најзначајнијих културних догађаја у земљи, а свечани почетак рада обновљене новосадске Опере обележен је премијерним извођењем **Травијата** Ђузепе Вердија. Насловну ролу је певала гошћа из Словеније Ерна Крже, али је улогу, већ на првој репризи, добила наша Зденка Николић (1922–2014), која је према мишљењу многих ондашњих критичара, историчара позоришта, музиколога, а нарочито публике, била незаборавна Виолета Валери. То је улога коју је отпевала више од 100 пута, наступала је пуних 28 година, а забележено је да је публика увек чекала у редовима за улазницу кад год је баш наступала Зденка Николић. Осим њих, улогу Виолете Валери на сцени СНП-а тумачиле су: Надежда Архипова (1929), Олга Бручи, Јелка Асић, Габриела Дери, Штефица Петрушић, Маргита Пец Галер, Вера Бердовић, Вера Ковач Виткаи, Венета Јанева Ивељић, Гордана Јевтовић, Лучија Цибуљак, Марта Сич, Гертруда Мунитић, Влатка Оршанић, Милка Морача, Нада Ружђак, Годана Којадиновић, Славица Галић Петровска, Јасна Шајновић, Маријан Варади, Светлана Крстева, Анушка Пејовић, Гордана Томић, Милица Стојадиновић, Данијела Јовановић, Сања Керкез, Изабела Међери, Наталија Воронкина, Свитлана Декар, Вера Баранова, Марија Ајан Корјагов и Дарија Олајош Чизмић.

Вера Ковач Виткаи
фото Архив СНП-а

Зденка Николић
фото Ружа Ђирић, Архив СНП-а

Травијата СНП-а није „силазила“ с репертоара, уз њу су однеговане многе генерације публике. Зато овај наслов заузима најважнији део богате традиције у оперској продукцији па је, као таква, вечна и за СНП и за публику. Да је с правом краси атрибут „најдуговечнија“, нека за илустрацију послуже подаци из оперског времеплова: **Травијата** је за протеклих 100 година изведена више од 450 пута, од када је први пут постављена у Новом Саду 1922. до 2022 (премијер-

но постављана 5 пута 1922, 1929, 1947, 1963, 1981, и 2 пута обнављана 1970. и 2002), извођена пред више од 200.000 гледалаца. Протеклих 75 година **Травијата** није играна само у сезонама: 1968/69, 1969/70, 1979/80, 2004/05, 2011/12. и 2022/23. Само од последње премијере 1981. до последњег извођења 2. априла 2022, изведено је 163 представе, пред 73.551 гледаоцем.

Травијатин календар важнијих датума

28. јун 1922. прво извођење у Новом Саду (режија Клеменс Клеменчић)

6. јануар 1929. прво извођење у СНП-у (у Старом Бечеју)

16. новембар 1947. прва послератна премијера опере (режија Јосип Кулунџић)

5. новембар 1963. премијера (режија Емил Фрелих)

8. новембар 1970. обнова (режијска обнова Младен Сабљић)

16. октобар 1981. премијера (режија Младен Сабљић)

16. новембар 1988. 300. извођење

7. новембар 1992. 45 година од оснивања Оперe и 70 година од премијере

25. мај 2002. обнова „с младима“ (Сабљићеву режију обновио Воја Солдатовић)

19. октобар 2016. 150. извођење обновљене *Травијате*

16. новембар 2017. 120 година од првих оперских представа и 70 година од оснивања Оперe

16. новембар 2023. заокружују се три јубилеја: **75** година од обновљеног и континуираног рада Оперe СНП-а и прве послератне *Травијате* СНП-а, **125** година од првих оперских представа у Новом Саду и **170** година од праизведбе Вердијеве *Травијате* у Театру ла Фениче у Венецији (1853) и постаје важан датум у Опери, када настаје нова *Травијата*, у режији Александра Николића који никад не бира лаке теме, најпре оне у којима спиритуална снага разумевања љубави треба да превлада. У његовој режијској визији Валеријева постаје лакмус за препород најстаријег оперског наслова и посебна, јер ће се након три деценије користити обновљена ротација.

Сви учесници, солисти, чланови Хора, Оркестра и Балета, допринесли су, а то чине и данас, да Вердијева *Травијата* представља доминантно уметничко дело, а као наша вечна „камелија“ уопште да доприноси расцветавању оперске делатности СНП-а. Од вечерашње премијере Валеријева ће поново на својим скутима држати расцветалу камелију – и остати *sempre libera!*

Ивана Илић Киш, ур.

Жељко Р. Андрић и
Стеван Каранац

Горан
Крнега

Маја
Андрић

У коцкарници, сцена из II чина

Ермин Ашћерић и чланице Хора

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

НОВИ САД

Позоришни трг 1, 21101 Нови Сад

Телефон: 021/ 6621 411 (централа)

За издавача / ЗОРАН ЂЕРИЋ, в.д. управника
Уј Опера / ЖЕЉКО Р. АНДРИЋ, директор

Уредник / Ивана ИЛИЋ КИШ
Обликовање плаката / Даница ШАРУНАЦ
Фотографије с пробе / Нина МИЉУШ
Графички уредник / Ђорђе ЛАБАТ
Компјутерски слог / Љиљана БИЛБИЈА
Сарадник уредника / Ладо ЛЕШ

Штампа / ФУТУРА д.о.о., Нови Сад

Тираж 350

163. сезона 2023/2024.

www.snp.org.rs